

SL

SL

SL



KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 13.11.2008
COM(2008) 781 konč.

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Drugi strateški pregled energetske politike

**AKCIJSKI NAČRT EU ZA VARNOST PRESKRBE IN SOLIDARNOST PRI
PRESKRBI Z ENERGIJO**

{SEC(2008) 2870}

{SEC(2008) 2871}

{SEC(2008) 2872}

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Drugi strateški pregled energetske politike

AKCIJSKI NAČRT EU ZA VARNOST PRESKRBE IN SOLIDARNOST PRI PRESKRBI Z ENERGIJO

1. Uvod

Nova energetska in okoljska politika EU, o kateri se je dogovoril Evropski svet marca 2007¹, določa v prihodnost usmerjeno politično agendo za doseg osrednjih energetske ciljev Skupnosti – trajnost, konkurenčnost in zanesljivost oskrbe. Za uresničitev tega se je EU zavezala pobudi „20-20-20“: zmanjšanje emisij toplogrednih plinov za 20 %, povečanje deleža obnovljivih virov v porabi energije z današnjih 8,5 % na 20 % in izboljšanje energetske učinkovitosti za 20 % do leta 2020.

Komisija je zato septembra 2007 vložila tretji zakonodajni paket za notranji energetski trg², katerega cilj je zagotoviti učinkovitejšo konkurenco ter ustvariti pogoje, ki bodo spodbujali naložbe, raznolikost in zanesljivost oskrbe. Konkurenčen energetski trg je poglobljen za doseg ciljev pobude „20-20-20“. Januarja 2008 je predložila predlog spremembe Direktive o sistemu trgovanja z emisijami za obdobje 2013–2020, tako imenovano odločbo o „delitvi prizadevanj“ za sektorje, ki ne sodelujejo v sistemu trgovanja z emisijami, in novo Direktivo o obnovljivih virih energije, ki bodo zagotovili varno in predvidljivo naložbeno ozračje za industrijo v EU³. Parlament in Svet sta izrazila odločenost, da zagotovita hitro sprejetje teh predlogov.

Nova energetska politika Evrope bo bistveno spremenila energetske obete EU. Omenjeni paket bo do leta 2020 v EU zmanjšal porabo energije za 15 % in privedel do zmanjšanja predvidenega uvoza energije za do 26 % v primerjavi z dogajanjem pred pobudo 20-20-20⁴. Z drugimi besedami, EU bo sprejela prve ukrepe za pretrganje cikla povečevanja porabe energije, povečevanja uvoza in povečevanja odliva bogastva, ustvarjenega v EU, s katerimi bi plačala proizvajalce energije. Danes Evropa uvaža 54 %⁵ svoje energije. Pri letošnjih cenah energije ta uvoz po približnih ocenah predstavlja 350 milijard EUR ali približno 700 EUR na leto za vsakega državljan EU. Medtem ko mora imeti trgovina z energijo pozitivno vlogo, so energetska učinkovitost, zmanjšanja emisij toplogrednih plinov, raznolikost energetske virov in raznolikost oskrbe potrebni v vsem našem energetskem sistemu. S sprejetjem paketa 20-20-20 bo EU pripravljena na ključne naslednje korake k bolj trajnostni, varnejši in bolj tehnološki energetske politiki, ki ustvarja bogastvo in delovna mesta v EU.

Toda dopolnilni ukrepi so potrebni za doseg vseh treh osnovnih ciljev nove energetske politike EU: trajnost, konkurenčnost in predvsem zanesljivost oskrbe. Na primer, pričakovati

¹ Sklepi predsedstva, Evropski svet, marec 2007.

² COM(2007) 528-32.

³ COM(2008) 30/4.

⁴ Na osnovi primerjave scenarija nove energetske politike in visokih cen nafte z običajnim scenarijem z zmernimi cenami nafte. Za podrobnosti o vseh statističnih podatkih, projekcijah in analizah scenarijev, uporabljenih v tem pregledu, glej priloženi delovni dokument služb Komisije z naslovom „Sedanj in prihodnji energetske položaj Evrope: povpraševanje – viri – naložbe“.

⁵ Eurostat, leto 2006.

je, da bo EU še veliko let odvisna od uvožene energije – nafte, premoga in zlasti plina. Domača proizvodnja fosilnih goriv v Evropi upada. Zaradi tega se pričakuje, da bo leta 2020 neto uvoz fosilnih goriv približno na današnji ravni, tudi če bosta podnebna in energetska politika EU izvedeni v celoti.

Srednjeročna gibanja svetovne porabe nafte in plina predvidevajo nadaljevanje občutne in nenehne rasti povpraševanja, zlasti v državah v razvoju. Hkrati se preostale rezerve in rezervna proizvodna zmogljivost vse bolj koncentrirajo v nekaj rokah. Ta gibanja se odražajo v nedavnih velikih dvigih cen ter nestanovitnosti trgov z nafto in plinom.

Kar zadeva EU, je to najbolj zaskrbljujoče pri plinu, kjer so številne države članice pretežno odvisne od enega samega dobavitelja. Politični incidenti v državah dobaviteljicah ali tranzitnih državah, nesreče ali naravne nesreče ter vplivi podnebnih sprememb opominjajo EU na ranljivost njene trenutne oskrbe z energijo.

Čeprav je vsaka država članica odgovorna za lastno varnost, je solidarnost med državami članicami osnovna značilnost članstva v EU. V primeru notranjega trga za energijo so posebne nacionalne rešitve pogosto nezadostne. Strategije za delitev in razpršitev tveganj ter za kar najboljši izkoristek skupne teže EU v svetovnih zadevah so lahko učinkovitejše od razpršenih nacionalnih ukrepov. Iz teh razlogov je varnost preskrbe z energijo vprašanje, ki zadeva celotno EU.

Glede na ta svetovna dogajanja mora EU ukrepati, če si želi zagotoviti energetske prihodnosti in zaščititi svoje ključne energetske interese. Okrepiti mora prizadevanja za oblikovanje učinkovite zunanje energetske politike; govoriti z enim glasom, opredeliti infrastrukturo, ki je bistvenega pomena za njeno varnost preskrbe z energijo, in nato zagotoviti njeno gradnjo ter z usklajenim delovanjem poglobiti partnerstva s ključnimi dobavitelji energije, tranzitnimi državami in odjemalci.

Poleg tega mora izkoriščati polni potencial svojih oceanov in morij za pridobivanje energije, hitro razviti svoj prevozni sistem in doseči resničen napredek pri medsebojnem povezovanju evropskega energetskega trga. Prva prednostna naloga v tej zvezi je zagotoviti sprejetje in hitro izvedbo paketa 20-20-20. Za njegovo dokončanje Komisija kot jedro tega drugega strateškega pregleda energetske politike predlaga **Akcijski načrt EU za varnost preskrbe in solidarnost pri preskrbi z energijo**, ki dopolnjuje doslej vložene ukrepe za zagotovitev uresničitve vseh treh osrednjih energetske ciljev EU.

Poleg tega ta strateški pregled energetske politike pomeni prve korake k naslednji fazi evropske energetske politike, saj obravnava izzive, s katerimi se bomo verjetno srečali med letoma 2020 in 2050, in začenja proces opredeljevanja odziva EU na te dolgoročneje izzive.

2. AKCIJSKI NAČRT EU ZA VARNOST PRESKRBE IN SOLIDARNOST PRI PRESKRBI Z ENERGIJO

Komisija predlaga **Akcijski načrt EU za varnost preskrbe in solidarnost pri preskrbi z energijo** v petih točkah, osredotočen na:

- infrastrukturne potrebe in povečanje raznolikosti oskrbe z energijo,
- zunanje odnose na področju energije,
- zaloge nafte in plina ter mehanizme za krizno odzivanje,
- energetske učinkovitost in
- kar najboljše izkoriščanje domačih energetske virov EU.

2.1. Spodbujanje infrastrukture, ki je ključna za energetske potrebe EU

Medtem ko je naftni trg likviden mednarodni trg, je oskrba s plinom odvisna zlasti od fiksne plinovodne infrastrukture. Trenutno uvoz predstavlja 61 % bruto domače porabe plina v EU. 42 % tega uvoza prihaja iz Rusije, 24 % iz Norveške, 18 % iz Alžirije in 16 % iz drugih držav, slednji pretežno v obliki utekočinjenega zemeljskega plina (UZP)⁶. Ob nadaljnjem upadanju domače proizvodnje v EU naj bi se do leta 2020 delež uvoza plina povečal z današnjih 61 % na 73 %⁷.

Na ravni EU je to razmeroma primerno raznolika oskrba. Na nacionalni ravni pa so številne države članice iz zgodovinskih razlogov za 100 % svojih potreb po plinu odvisne od enega samega dobavitelja. Medsebojno povezovanje in solidarnost na notranjem trgu nista le naravni značilnosti integriranega tržnega sistema, temveč sta enako bistvena tudi za razpršitev in zmanjšanje individualnih tveganj. Zato mora EU sprejeti konkretne ukrepe za zagotovitev večje raznolikosti oskrbe s plinom na teh trgih.

Poleg tega bodo za izpolnitev ciljev EU iz pobude 20-20-20 na način, ki zagotavlja oskrbo vseh državljanov EU z električno energijo in plinom, v prihodnjih letih in desetletjih potrebne večje spremembe v notranji energetski infrastrukturi EU. Zato so v EU in v odnosih do tretjih držav potrebni pregledni in zanesljivi okvirni pogoji, da bodo lahko podjetja izkoristila nove naložbene priložnosti. Ključen je odločen pristop na ravni Skupnosti za spodbuditev tega dogajanja.

Komisija zato predlaga sprejetje naslednjih šestih prednostnih infrastrukturnih ukrepov kot prednostnih nalog Skupnosti:

- Povezovanje preostalih izoliranih energetskih trgov v Evropi je prednostna naloga. Komisija bo v letu 2009 skupaj z zadevnimi državami članicami in v tesnem sodelovanju z nacionalnimi energetskimi regulatorji izdelala **Načrt baltske povezave**, ki bo zajemal plin, električno energijo in skladiščenje. V njem bodo opredeljene ključne manjkajoče infrastrukture, potrebne za učinkovito povezavo baltske regije z ostalim delom EU, ter navedeni potrebni ukrepi, vključno s financiranjem, za zagotovitev njegove uresničitve, hkrati pa bo z njim vzpostavljena varna in raznolika oskrba regije z energijo. Pri izdelovanju načrta bo treba ustrezno upoštevati učinkoviti razvoj trga ter prispevek energetske učinkovitosti in obnovljivih virov energije k večji zanesljivosti oskrbe. Delo se bo začelo nemudoma, in sicer v Skupini na visoki ravni, ustanovljeni skupaj z zadevnimi državami članicami. Regionalno srečanje na vrhu, ki bo pomenilo začetek njegovega izvajanja, bo sklicano v drugi polovici leta 2009.
- Za dobavo plina iz virov v Kaspijskem morju in na Bližnjem vzhodu je treba vzpostaviti **južni plinski koridor**, ki bi morebiti lahko zadovoljil pomemben del prihodnjih potreb EU. To je ena največjih prednostnih nalog EU v zvezi z varnostjo preskrbe z energijo. Komisija in države članice morajo sodelovati z zadevnimi državami, zlasti s partnerji, kot so med drugim Azerbajdžan in Turkmenistan, Irak in države Mašreka, s skupnim ciljem, da hitro sprejmejo trdne zaveze za oskrbo s plinom in gradnjo plinovodov, potrebnih za vse faze njegove uresničitve. Dolgoročneje gledano, morajo, ko bodo politične razmere dovoljevale, dobave iz drugih držav v regiji, kot sta Uzbekistan in Iran, pomeniti dodaten pomemben vir oskrbe za EU.

⁶ Eurostat, leto 2006.

⁷ Scenarij nove energetske politike in visokih cen nafte; glej opombo 4.

Preučena bo izvedljivost mehanizma nakupov v paketu za kaspijski plin („Caspian Development Corporation“), ob polnem upoštevanju pravil o konkurenci in drugih pravil EU. O prenosu za plinovode se bo treba sporazumeti s Turčijo, in sicer tako, da bodo upoštevana temeljna načela pravnega reda Skupnosti in legitimen interes Turčije za lastno varnost preskrbe z energijo. Komisija bo predstavnike zadevnih držav povabila na srečanje na ministrski ravni, da bi zagotovili dejanski napredek in določili časovni načrt za doseg sporazuma. Prizadevala si bo, da bi do sredine leta 2009 opredelila vse preostale ovire za dokončanje projekta, ki bo predmet **Sporočila** Svetu in Parlamentu o **južnem plinskem koridorju**.

- **Utekočinjeni zemeljski plin** in zadostna skladišča za plin so pomembni pri zagotavljanju likvidnosti in raznolikosti trgov s plinom v EU. Zadostna zmogljivost UZP, ki obsega objekte za utekočinjanje v državah proizvajalkah ter terminale za UZP in ponovno uplinjanje na ladji v EU, mora biti na voljo vsem državam članicam, bodisi neposredno ali prek drugih držav članic na podlagi solidarnostnega sporazuma. To je zlasti pomembno za države članice, ki so trenutno pretežno odvisne od enega samega dobavitelja plina. Leta 2009 bo Komisija ocenila globalno stanje UZP in ugotovila vrzeli ter nato predlagala **Akcijski načrt za utekočinjeni zemeljski plin**.
- **Zdaj je treba dokončati sredozemski energetske obroč**, ki bo povezal Evropo in južno Sredozemlje prek elektroenergetskih in plinskih povezav. Ta obroč je zlasti ključen za razvoj velikega potenciala energije sonca in vetra v regiji. Seznam prednostnih infrastrukturnih projektov, sprejet na ministrskem srečanju Euromed o energetiki decembra 2007, in načrt za sončno energijo v Sredozemlju, sprejet v Parizu julija 2008⁸, sta podlaga za ta razvoj ter deležna finančne in politične podpore EU. Najkasneje leta 2010 bo Komisija predstavila **Sporočilo o sredozemskem obroču**, v katerem bo orisan načrt za dokončanje manjkajočih povezav, vključno s ključnimi projekti, pomembnimi za povečanje raznolikosti zunanje oskrbe z energijo v EU iz bolj oddaljenih regijah, kot so prihodnje povezave iz Iraka, Bližnjega vzhoda in podsaharske Afrike.
- **Plinske in elektroenergetske povezave sever-jug v srednji in jugovzhodni Evropi** je treba zgraditi prednostno, predvsem na podlagi pobude za novo evropsko prenosno omrežje (NETS), zato da se oblikuje skupni upravljavec prenosnega omrežja za plin⁹, plinskega obroča energetske skupnosti, prednostnih povezav, opredeljenih na ministrskem srečanju Energetske skupnosti decembra 2007¹⁰, in panevropskega naftovoda¹¹. Novi paket o notranjem energetskem trgu predvideva pripravo rednega desetletnega načrta za razvoj omrežja z orisom manjkajočih povezav in ukrepov, potrebnih za njihovo dokončanje. Ta osveževalni načrt bo pripravila nova evropska mreža upravljavcev prenosnih omrežij (ENTSO). Komisija bo sodelovala z nacionalnimi energetske regulatorji in upravljavci prenosnih omrežij in jim tako pomagala pri pripravi prvega takega načrta leta 2010, po potrebi še pred uradnim začetkom uporabe tretjega paketa o notranjem trgu.
- Skladno z delom evropskega koordinatorja in Sporočilom o vetru s kopnega, ki ga je Komisija vložila skupaj s tem strateškim pregledom energetske politike, je treba izdelati **Osnutek za severnomorsko priobalno omrežje** za povezavo nacionalnih elektroenergetskih omrežij v severozahodni Evropi in vključitev številnih načrtovanih projektov vetra s kopnega. Omenjeni osnutek mora skupaj s sredozemskim obročem in

⁸ www.euromedinfo.eu.

⁹ www.molgroup.hu/en/press_centre/press_releases/european_energy_infrastructure__ndash__nets_project/.

¹⁰ www.energy-community.org/.

¹¹ www.ens-newswire.com/ens/apr2007/2007-04-03-03.asp.

projektom baltske povezave postati eden od gradnikov prihodnjega evropskega nadomrežja. V tem osnutku morajo biti opredeljeni koraki in časovni načrt, ki se jih je treba držati, ter morebitni posebni ukrepi, ki jih je treba sprejeti. Izdelati ga morajo države članice in regionalni udeleženci, po potrebi pa je treba pomagati z ukrepi na ravni Skupnosti.

Komisija si bo zato z obstoječimi instrumenti prizadevala za hiter napredek na področju vseh teh prednostnih ukrepov, ki so že bili priznani kot projekti, za katere sta potrebna podpora Skupnosti in ukrepanje v okviru obstoječega programa TEN-E. To bo vključevalo dejaven pristop sodelovanja z zadevnimi državami članicami za kar najboljšo izrabo sposobnosti EU, da govori z enim glasom, ko gre za mednarodna energetska vprašanja.

Za financiranje zgoraj opisanih projektov bodo potrebna precejšnja prizadevanja vseh vključenih strani. Da se pridobijo potrebna finančna sredstva, zlasti za čezmejne projekte, je potrebno tesnejše in učinkovitejše sodelovanje z zasebnim sektorjem in finančnimi institucijami, predvsem Evropsko investicijsko banko ter Evropsko banko za obnovo in razvoj. Ti ukrepi so ključen element odziva EU na trenutno finančno krizo in jih je zato treba pospešiti, kot je v nedavnem sporočilu¹² predlagala Komisija, med drugim zato, da se podpre zaposlovanje in prispeva k izravnavi zmanjšanja povpraševanja. To je zlasti pomembno za nekatere ključne zunanje energetske infrastrukture, ki se soočajo s povečanimi nekomercialnimi tveganji. Vse bolj pomembni so lahko tudi razvoj javno-zasebnih partnerstev, zagotovitev potrebne politične podpore, okvir oskrbe in morda določena raven javnega financiranja ali jamstev ter druge inovativne oblike financiranja. V to so lahko vključene države članice EU, družbe in finančne institucije Skupnosti ter javni in zasebni subjekti iz tretjih držav.

Vendar pa Komisija meni, da za nadaljnji in hiter napredek obstoječi instrumenti niso zadostni. V prvem koraku se mora EU strinjati, da so zgornji projekti **prednostne naloge na področju varnosti preskrbe z energijo**.

V drugem koraku, v letih 2009–2010, bodo ob tesnem sodelovanju med Komisijo, državami članicami, industrijo, upravljavci prenosnih omrežij, nacionalnimi energetske regulatorji in Evropskim parlamentom opredeljeni natančni podrobni ukrepi (zlasti za določanje finančnih potreb in možnih virov financiranja), potrebni za zagotovitev njihove uresničitve, na podlagi tega pa se bodo izdelala zgoraj omenjena sporočila. V tej zvezi je treba omeniti, da bodo energetske infrastrukture postavljene za daljše obdobje. Komisija bo zagotovila, da se bodo pri njihovem razvoju, načrtovanju in postavljanju upoštevali vplivi spreminjajočih se podnebnih razmer v preostalem delu stoletja, kar bo ključen element za zagotovitev njihove ekonomske upravičenosti. Vse nove energetske infrastrukture EU morajo biti podnebno varne.

V tretjem koraku, od leta 2010 naprej, bo treba opredeljene ukrepe izvesti na ravni Skupnosti in na nacionalni ravni. Treba je omeniti, da trenutni proračun programa TEN-E v višini 22 milijonov EUR na leto pomeni, da je njegov domet za spodbujanje razvoja večjih projektov v interesu Skupnosti omejen. Prvotni instrument TEN-E je bil zasnovan in oblikovan, ko je bila EU precej manjša, in se je srečeval z energetske izzivi popolnoma drugačnih razsežnosti, kot jih poznamo danes. Zato Komisija skupaj s tem strateškim pregledom energetske politike vlaga zeleno knjigo, v kateri se je lotila vprašanja, kako bi bilo mogoče obstoječi instrument TEN-E nadomestiti z novim instrumentom, **Instrumentom EU**

¹² Sporočilo Komisije „Od finančne krize do okrevanja gospodarstva: Evropski okvir za ukrepanja“ COM(2008) 706, 29.10.2008.

za varnost preskrbe z energijo in energetska infrastrukturo, z možnimi cilji (i) vzpostavitve notranjega energetskega trga, (ii) zagotovitve razvoja omrežja, ki bi omogočalo doseg ciljev EU v zvezi z obnovljivo energijo, ter (iii) zagotavljanja zanesljivosti oskrbe z energijo v EU, in sicer s pomočjo za infrastrukturne projekte v EU in zunaj nje. Poleg tega začena v njej razpravo, kako najbolje zagotoviti učinkovito uporabo in razvoj zunanje politike in finančnih instrumentov EU, da bodo prispevali k dosegu teh ciljev, ne da bi to vplivalo na srednjeročni pregled instrumentov zunanje pomoči, ki je načrtovan za pomlad leta 2009.

Glede na rezultate posveta, ki bo sledil objavi zelene knjige, bo Komisija razmislila o predložitvi predloga za zgoraj omenjeni novi Instrument EU za varnost preskrbe z energijo in energetska infrastrukturo. Med drugim bo ocenila potrebo po prihodnjem financiranju s strani Skupnosti, tudi za naslednji finančni okvir od leta 2014 naprej.

2.2. Večji poudarek na energiji v mednarodnih odnosih EU

Države po vsem svetu postajajo vse bolj soodvisne, ko gre za vprašanja energetike. Energetska soodvisnost vpliva na razvoj, trgovino in konkurenčnost, mednarodne odnose in globalno sodelovanje na področju podnebja. Energetiki je treba dati primerno politično prednost v mednarodnih odnosih EU, v njeni trgovinski politiki in sporazumih, dvostranskih partnerstvih, sporazumih o sodelovanju in pridružitvenih sporazumih ter političnih dialogih. Zelo različni interesi držav na področju energetike v razmerah vse večje energetske soodvisnosti kažejo na potrebo po trdnejših mednarodnih pravnih okvirih, temelječih na ravnotežju med obveznostmi in koristmi, v energetiki in gospodarskih sektorjih.

Kakor si Evropska unija prizadeva za zanesljivost oskrbe z večjo predvidljivostjo in raznolikostjo, tudi od različnih družb na nabavnih trgih, si tuje vlade in zunanji dobavitelji prizadevajo za zanesljivost povpraševanja, zlasti kadar gre za velike naložbe v novo vertikalno oskrbo s plinom za dobavo po plinovodu. Zahtevajo jasna in ustaljena pravila za delovanje notranjega trga in dogovore glede dostopa do evropskega trga ali vlaganja vanj. V veliko primerih je treba vzpostaviti zaupanje ter razviti močnejše in pravno zavezujoče vezi med EU ter državami proizvajalkami in tranzitnimi državami, ki bi z dolgoročnega vidika, ki je potreben za financiranje kapitalsko intenzivnejših projektov v prihodnosti, lahko bili koristni za obe strani. EU mora zato uporabiti vsa razpoložljiva notranja in zunanja orodja ter tako okrepiti svojo skupno težo v odnosu z državami, ki dobavljajo energijo, in ponuditi nove vrste široko zasnovanih partnerstev. Na večstranski ravni si mora EU še naprej prizadevati za nadaljnjo liberalizacijo trgovine in naložb v sektor energije.

V nekaterih primerih že obstaja regulatorno in tržno povezovanje. **Norveška** je že vključena v notranji energetski trg kot članica Evropskega gospodarskega prostora. Njena vloga pri povečanju zanesljivosti oskrbe s plinom (24 % uvoza EU) in nafto (16 %) ¹³ v EU je ključna ter jo je treba v energetskega dialogu med EU in Norveško nadalje razviti s skupnimi projekti, kot sta veter s kopnega v Severnem morju in razvoj norveških precejšnjih dokazanih rezerv. Učinkovito sodelovanje z Norveško je bistvenega pomena za varnost preskrbe z energijo v EU; maksimiranje dolgoročnega donosa na norveškem epikontinentalnem pasu na trajnostni podlagi je v interesu Norveške in EU.

Energetska skupnost ¹⁴ gradi integriran trg v jugovzhodni Evropi, pritrjen k EU. Vključuje zakonodajo za področje notranjega trga ter zanesljivosti oskrbe z električno energijo in

¹³ Eurostat, leto 2006.

¹⁴ www.energy-community.org.

plinom, o njeni razširitvi na nafto pa potekajo razprave. Če bodo pogajanja, ki se uradno začnejo novembra, uspešna, bi pristop Ukrajine, Republike Moldavije in Turčije k Energetski skupnosti spodbudil reforme njihovega sektorja energije in privedel do vzajemno koristnega razširjenega energetskega trga, temelječega na skupnih pravilih. To bi Ukrajini, ki je pomembna tranzitna država, pomagalo posodobiti njeno infrastrukturo. Po potrebi je treba razmisliti o možnosti, da se status opazovalke podeli tudi drugim državam. Upoštevati je treba, da ima lahko širitveni proces pomembno vlogo pri razvoju široke uporabe pravnega reda Skupnosti v sektorju energije ter da tako sledi ciljem EU v zvezi z varnostjo preskrbe z energijo in prispeva k varnosti držav, ki so vključene v proces širitve.

Izdelati je treba strategijo za **Belorusijo**, pri čemer je treba upoštevati njen pomen kot sosednje in tranzitne države.

Danes ima EU sklenjene memorandume o soglasju na področju energetike z velikim številom tretjih držav. Evropa mora v široko zasnovanih sporazumih z **državami proizvajalkami** zunaj Evrope pripraviti novo generacijo določb o „**energetski soodvisnosti**“. Cilj teh določb mora biti ravnotežje med zanesljivostjo povpraševanja in zanesljivostjo oskrbe. Poudarek mora biti na spodbujanju naložb v fazo pridobivanja, pospeševanju gradnje potrebnih infrastruktur, jasnih pogojih dostopa na trge (v energetiki in gospodarskih sektorjih), dialogu o razvoju trga in politik ter določbah o reševanju sporov. Dogovoriti se je treba o tranzitnem režimu, ki bo zagotavljal normalni pretok tudi v obdobjih politične napetosti, morda z inovativnimi pristopi, kot je skupno upravljanje in celo lastništvo cevovodov s strani družb iz držav dobaviteljic, tranzitnih držav in držav odjemalk. Določbe morajo temeljiti na energijskem pravnem redu Skupnosti, kjer je to primerno, in na načelih Pogodbe o energetski listini¹⁵. Določbe morajo prispevati k dolgoročnemu političnemu okviru ob zmanjševanju političnih tveganj ter spodbujanju zavez podjetij v zasebni lasti glede oskrbe in tranzita. Evropske banke, kot sta Evropska investicijska banka ter Evropska banka za obnovo in razvoj, bi lahko zagotavljale ustrezno strukturirana sredstva, povezana z razvojem večjih infrastrukturnih projektov v tretjih državah. Posebna pozornost bo namenjena ključnim zunanjim infrastrukturam, ki se srečujejo s povečanimi nekomercialnimi tveganji.

Kar zadeva odnose z **Rusijo**, namerava EU izpogajati nov obsežen sporazum, ki bo zamenjal Sporazum o partnerstvu in sodelovanju iz leta 1997. Za dolgoročno uspešen odnos med **EU in Rusijo** na področju energije je pomembno, da se sporazum iz leta 1997 poglobi ter dobi močnejše in širše temelje. Rusija bo tudi daleč v prihodnosti glavni energetski partner EU, zato je treba narediti več, da se zagotovi, da ta odnos temelji na zaupanju; v interesu obeh je, da glavna načela, na katerih temelji partnerstvo, združita v zakonodajo. Pogajanja bi lahko tako olajšala reformo in liberalizacijo energetskega trga v Rusiji v skladu z njenimi nacionalnimi cilji, zagotovila stabilnost in predvidljivost povpraševanja po ruskem plinu ter pojasnila pogoje, pod katerimi lahko ruske družbe vlagajo v prodajni trg v EU. Sporazum z Rusijo bi pomagal določiti zavezujoče in učinkovite predpise o tranzitu po celotni evropski celini, ki danes manjkajo. Vsa ta izboljšanja bi prispevala k povečanju raznolikosti in zanesljivosti virov oskrbe Evrope in ponudbe Rusije.

Zato je pomembno, da se pravno zavezujoče določbe o energetski soodvisnosti oblikujejo v okviru novega sporazuma, ki bo nadomestil Sporazum o partnerstvu in sodelovanju. Zato bo treba pooblastila za nov sporazum dopolniti s pooblastili za začetek pogovorov o Sporazumu o prosti trgovini. V preteklosti sta Rusija in EU pogajanja o Sporazumu o prosti trgovini povezali s pristopom Rusije k Svetovni trgovinski organizaciji, vendar je dokončen napredek pri teh pogajanjih nedavno postal manj gotov. Poleg tega je treba nadaljevati energetski dialog

¹⁵ www.encharter.org.

med EU in Rusijo ter razviti dodatne dejavnosti praktičnega sodelovanja in skupne projekte. Bolj kot bo odnos med EU in Rusijo na področju energetike dobival trdno sporazumno in uravnoteženo pravno podlago, bolj bo raslo zaupanje, kar bo ustvarjalo ozračje, ki bo spodbujalo naložbe v raziskovanje in infrastrukturne projekte.

Podoben pristop je treba razviti z državami **kaspijske regije**. Evropski svet daje posebni poudarek nadaljnjemu razvoju odnosov s temi državami. Glede na njihove energetske vire in njihov pomen za napredek na področju prednostnih infrastruktur za varnost preskrbe z energijo, omenjenih v prejšnjem razdelku, bo Komisija vsa sredstva usmerila v vzpostavitev tesnega sodelovanja, vključno z okrepitevijo bakujskega procesa¹⁶ za spodbuditev pristnega energetskega partnerstva. Okrepljeno sodelovanje z vsemi zadevnimi državami, predvsem z dvostranskimi partnerstvi, je pomembna prednostna naloga.

Energetski dialog EU-OPEC je forum za skupno ocenjevanje dejavnikov, ki vplivajo na cene, naložb v fazo pridobivanja in poproizvodno fazo, potrebnih v državah proizvajalkah in državah odjemalkah, ter učinka tehnološkega razvoja. Pri dialogu gre priznanje dejstva, da imajo države proizvajalke in odjemalke skupne interese pri spodbujanju redne oskrbe po dostopnih cenah. Odnose z **Irakom in Svetom za sodelovanje v Zalivu** na področju energije je treba nadalje razviti na področju ogljikovodikov, vključno z novimi področji, kot so tehnologije čiste energije. Hkrati se bodo vodili dvostranski odnosi s posameznimi državami Sveta za sodelovanje v Zalivu na področju energije.

Poglobiti je treba sodelovanje s partnerji, kot so **Avstralija, Kanada, Japonska in ZDA**, ter tudi z državami odjemalkami v vzponu in spodbujati skupno stališče o globalni varnosti preskrbe z energijo, izboljšati preglednost svetovnih energetskih trgov in se lotiti vprašanja trajnosti. Vzpostavljajo se okviri sodelovanja z državami, kot sta **Kitajska in Indija**, dvostransko in večstransko, ter regijami, kot so **Latinska Amerika in Karibi**. Razvija se sodelovanje z alternativnimi državami dobaviteljicami, kot je **Brazilijska** kot glavna izvoznica biogoriv.

Okrepiti je treba odnose z **Afriko** na področju energije, zlasti Severno Afriko, zaradi njenega pomembnega potenciala, ki sega od ogljikovodikov do ogromnega, še neizkoriščenega potenciala v obnovljivih virih energije. Države, kot so **Alžirija, Egipt, Libija in Nigerija**, so že dolgo pomembne dobaviteljice nafte in plina, zato je pomembno, da se odnosi z njimi na področju energije poglobijo. **Transsaharski plinovod** je pomembna dodatna priložnost, ki EU omogoča razvejitev tras in energetskih virov. EU je pripravljena pomagati pri njegovi uresnitvi s številnimi instrumenti, zlasti z dvostranskim sodelovanjem, Evropskim instrumentom sosedstva in partnerstva, Evropskim razvojnim skladom in Evropsko investicijsko banko. Poleg tega bo energetsko partnerstvo med Afriko in EU z Afriško unijo skupaj z afriškimi regionalnimi gospodarskimi skupnostmi prispevalo k razvoju bolj poglobljenega energetskega dialoga in konkretnih pobud. EU bo ocenila vse pomembnejšo vlogo, ki jo ima Afrika pri varnosti preskrbe z energijo v EU, ter zagotovila, da so na voljo ustrezna sredstva in politike. Regionalno povezovanje trgov z električno energijo in spodbujanje obnovljive energije sta posebno pomembni razvojni priložnosti za Afriko, zato bo Komisija okrepila svoja prizadevanja za pomoč na teh področjih.

Številni partnerji EU razmišljajo o zagonu jedrskega programa, tehnologije, pri kateri je industrija EU vodilna na svetovni ravni, ali razširitvi svojih trenutnih dejavnosti. Mnoge države v razvoju trenutno nimajo zakonodajne in regulatorne infrastrukture, ki je potrebna za zagotovitev, da ima varnost prednost pri načrtovanju, gradnji in operativnih odločitvah.

¹⁶ ec.europa.eu/dgs/energy_transport/international.

Nedavno so bili orisani ukrepi EU za uveljavitev najvišjih standardov **jedrske varnosti in zaščite**¹⁷. Z instrumentom za sodelovanje na področju jedrske varnosti bo EU sodelovala s tretjimi državami ter jim pomagala izboljšati kulturo jedrske varnosti in varnost njihovih delujočih jedrskih elektrarn. Državam v vzponu, ki nameravajo graditi jedrske elektrarne, bo EU pomagala pri vzpostavitvi pristojnih in neodvisnih jedrskih regulativnih organov, ki lahko zagotovijo, da bodo novi objekti grajeni v skladu z mednarodnimi standardi jedrske varnosti in da bodo obratovali v skladu z najvišjimi standardi.

Pri izpolnjevanju ciljev EU je ključnega pomena, kot je ugotovil Evropski svet¹⁸, da Evropa govori z enim glasom in da temu primerno deluje. V nedavnem pregledu energetske politike EU, ki ga je opravila Mednarodna agencija za energijo¹⁹, so zunanji odnosi in varnost preskrbe z energijo določeni kot prednostni ukrepi EU. Govorjenje z enim glasom ne pomeni enega samega predstavnika Skupnosti za zunanje zadeve, temveč učinkovito načrtovanje in usklajevanje za zagotavljanje enotnosti delovanja in tudi sporočila na ravni Skupnosti in držav članic. Da bi to uresničili, bo Komisija leta 2009 opredelila **konkretne mehanizme, potrebne za zagotavljanje preglednosti** med državami članicami in EU. To naj bi omogočilo boljše usklajevanje razvoja in namenov pri mednarodnih energetskih vprašanjih. Za dopolnitev takih mehanizmov bo Komisija razmislila o predlaganju spremembe Uredbe 736/96, ki države članice zavezuje, da Komisiji prijavijo investicijske projekte v interesu Skupnosti na področju nafte, zemeljskega plina in električne energije, da bi bila bolj prilagojena današnjim energetskim izzivom. Komisija bo preučila, kako s ključnimi sosednjimi energetskimi partnerji najbolje nadalje razviti sisteme zgodnjega opozarjanja.

2.3. Večje zaloge nafte in plina ter mehanizmi za krizno odzivanje

Da bi EU izpolnila svoje cilje glede varnosti preskrbe z energijo, mora poleg tega zagotoviti čim boljšo učinkovitost notranjih kriznih mehanizmov in varnostnih standardov. Tretji element Akcijskega načrta za varnost preskrbe in solidarnost pri preskrbi z energijo zato dopolnjuje in izboljšuje veljavna pravila Skupnosti na tem področju.

Obvezna ureditev varnostnih **zalog nafte** obstaja od leta 1968²⁰. Države članice so razvile različne mehanizme za izvajanje Direktive o zalogah nafte: nekatere se opirajo na državne zaloge, kar je podobno ameriškemu in japonskemu sistemu, druge se opirajo na zaloge industrije. Ta sistem se je izkazal za učinkovitega pri obvladovanju omejenih motenj, zlasti kot odgovor na skupne ukrepe, ki jih usklajuje Mednarodna agencija za energijo. Kljub temu je glede na izkušnje sedanjí sistem mogoče izboljšati.

Skupaj s tem strateškim pregledom energetske politike zato Komisija predlaga **revizijo zakonodaje EU o varnostnih strateških zalogah nafte**, da se izboljša skladnost z ureditvijo Mednarodne agencije za energijo, poveča zanesljivost in preglednost razpoložljivih zalog, poenostavi skladnost in preverjanje ter razjasni postopki za ravnanje v nujnih primerih.

Trenutno EU objavlja podatke o obsegu strateških zalog nafte za vsako državo članico. V nasprotju z ZDA ne objavlja informacij o obsegu dodatnih komercialnih zalog nafte v EU. Za izboljšanje preglednosti naftnega trga in omejitev učinkov neutemeljenega domnevanja Komisija predlaga, da EU začne zdaj tedensko **objavljati podatke o skupnem obsegu komercialnih zalog nafte**, ki jih vzdržujejo naftne družbe v EU.

¹⁷ „Reševanje mednarodnega izziva jedrske varnosti in zaščite“, COM(2008) 312.

¹⁸ Npr. sklepi predsedstva Evropskega sveta marca 2007.

¹⁹ „IEA Energy Policies Review – The European Union“, OECD/MAE, september 2008.

²⁰ http://ec.europa.eu/energy/oil/stocks/index_en.htm.

Komisija je poleg tega preučila izvajanje in učinkovitost **Direktive o zanesljivosti oskrbe s plinom**²¹. Ugotavlja, da bi lahko današnji pravni okvir izboljšali. Zlasti so potrebni večja usklajenost standardov zanesljivosti oskrbe ter vnaprej določeni nujni ukrepi na regionalni ravni in ravni EU. Vendar pa na tej stopnji ni dovolj dokazov, na podlagi katerih bi se EU odločila za obvezne strateške zaloge plina. Strateške zaloge plina stanejo najmanj petkrat več kot zaloge nafte. Učinkovitejši pristop je spodbujanje gradnje in učinkovitega preglednega upravljanja komercialnih skladišč, različnih oskrbovalnih povezav, ki bi omogočale fleksibilno dobavo od dobaviteljev UZP ali sosednjih dobaviteljev na notranjem trgu EU, ter hitrega zmanjševanja povpraševanja s pogodbami o prekinljivi oskrbi in menjavo goriva, zlasti v proizvodnji električne energije.

Tako kot v naftnem sektorju je treba izboljšati usklajevanje kriznega odzivanja na ravni EU med državami članicami ter tudi v odnosu do držav dobaviteljic in tranzitnih držav. Razmisliti je treba o primernejšem pragu za sprožitev ukrepov EU in razjasniti odškodninsko ureditev. Koordinacijska skupina za plin naj nadaljuje z izdelavo scenarijev za odzivanje na prihodnje možne krize v oskrbi s plinom. Ob upoštevanju tega dela ter dela Mednarodne agencije za energijo in Skupine evropskih regulatorjev za električno energijo in plin se bo Komisija posvetovala z zainteresiranimi stranmi, da bi leta 2010 predlagala spremembo **Direktive o zanesljivosti oskrbe s plinom**.

2.4. Nov zagon na področju energetske učinkovitosti

EU je sprejela zavezo, da bo do leta 2020 dosegla 20-odstotno izboljšanje energetske učinkovitosti. Zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in cilji v zvezi z obnovljivo energijo, h katerim se je EU zavezala, bodo prispevali k doseganju cilja, ambiciozen ukrep za povečanje energetske učinkovitosti pa bo zelo pripomogel, da EU do leta 2020 doseže svoj podnebni cilj, predvsem v okviru odločbe o delitvi prizadevanj. Ukrepi za povečanje energetske učinkovitosti imajo torej odločilno vlogo pri zagotavljanju, da se podnebni in energetski cilji dosežejo ob najmanjših možnih stroških, pri čemer je poseben poudarek na stavbah in prometu.

Prav tako je jasno, da bo cilj 20-odstotnega izboljšanja energetske učinkovitosti močno prispeval k ciljem EU v zvezi s trajnostjo in konkurenčnostjo. Poleg tega je manjša poraba zaradi energetske učinkovitosti najtrajnejši način zmanjšanja odvisnosti od fosilnih goriv in uvoza. Ukrepi za izboljšanje energetske učinkovitosti in zelene tehnologije lahko v trenutno težkih gospodarskih razmerah prav tako zagotovijo nove priložnosti za gospodarstvo, med drugim za mala in srednja podjetja. Energetska učinkovitost mora biti v jedru Akcijskega načrta EU za varnost preskrbe in solidarnost pri preskrbi z energijo.

Pri uresničevanju cilja 20-odstotnega izboljšanja energetske učinkovitosti je bil dosežen pomemben napredek. S temi ukrepi naj bi se energetska učinkovitost izboljšala za približno 13–15 %. Skupaj s tem strateškim pregledom energetske politike zato Komisija vlaga nov **paket energetske učinkovitosti 2008** s pobudami za energetsko učinkovitost, s katerimi bi dosegli nadaljnji pomemben napredek pri izpolnjevanju 20-odstotnega cilja:

- spremembo Direktive o **energetski učinkovitosti stavb**, da bi se razširilo njeno področje uporabe, poenostavilo njeno izvajanje in nadgradilo energetske izkaznice stavb v dejanski tržni instrument. Taka spremenjena direktiva bo omogočila, da povprečna družina prihrani

²¹ Sporočilo o ocenjevalnem poročilu o Direktivi o zanesljivosti oskrbe s plinom 2004/67, COM(2008) 735.

stotine evrov na leto, tudi po odbitku stroška za energetske učinkovito ogrevanje, hlajenje in gradbene izdelke;

- spremembo Direktive o **energijskem označevanju**, ki je doslej zajemala le gospodinjske aparate, da bi se označevanje uporabljalo za širšo paleto komercialnih in industrijskih izdelkov, ki rabijo energijo, ter da bi se določila usklajena podlaga za javna naročila in spodbude, ki jih nudijo države članice. Poleg tega Komisija pripravlja posodobljene ali nove klasifikacije za številne skupine izdelkov. V okviru ločenega pravnega instrumenta bo uvedena nova energijska nalepka za avtomobilске pnevmatike;
- okrepitev izvajanja Direktive o okoljsko primerni zasnovi izdelkov (**Ecodesign**). Komisija bo v prihodnjih mesecih sprejela minimalne zahteve za žarnice (kar bo privedlo do postopne odprave potratnih žarnic), električno opremo v stanju pripravljenosti in načinu izklopa naprav, opremo za cestno in pisarniško razsvetljavo, priključke za zunanje napajanje in preproste komunikatorje za televizorje. Temu prvemu svežnju ukrepov bodo kmalu sledili ukrepi, usmerjeni v pralne stroje, pomivalne stroje in hladilnike, ogrevalne kotle in grelnike vode, motorje in televizorje. Ob upoštevanju skupnega učinka okoljsko primerne zasnove izdelkov in označevanja bo s temi ukrepi, ko bodo končani, mogoče prihraniti 96 Mtoe (milijonov ton ekvivalenta nafte) do leta 2020²².
- spodbujanje **soproizvodnje toplote in električne energije** je pomembna prednostna naloga. Zato Komisija skupaj s tem strateškim pregledom energetske politike sprejema sporočilo in podrobne smernice za tehnično izvedbo Direktive o soproizvodnji toplote in električne energije;
- Komisija bo razvila mehanizme primerjalnih analiz in mreženja za širjenje najboljše prakse. **Konvencija županov**²³ bo pomemben instrument za olajšanje tega. Dodeljena bodo sredstva Skupnosti (tudi iz programa Inteligentna energija – Evropa), da bi spodbudili posnemanje najboljših praks po EU, po potrebi skupaj z drugimi finančnimi instrumenti EU. Za uresničitev tega cilja se bo v sodelovanju z Evropsko investicijsko banko ter po potrebi Evropsko banko za obnovo in razvoj začela izvajati nova pobuda za financiranje trajnostne energije. Pomembno je načrtovanje in izvajanje ustreznih finančnih instrumentov za majhne naložbe, ki so pogosto potrebni pri naložbah v učinkovito rabo energije (na primer vnaprejšnji stroški za lastnike ali uporabnike stavb);
- v okviru programov **kohezijske politike** je več kot 9 milijard EUR namenjenih za spodbujanje energetske učinkovitosti in obnovljivih virov energije v obdobju 2007–2013. S sredstvi kohezijske politike se podpirajo številne dejavnosti, vključno z izboljšanjem energetske učinkovitosti v industriji, trgovini, prometu in javnih zgradbah, soproizvodnji toplote in električne energije ter lokalni proizvodnji energije, inovacijah za trajnostno energijo ter usposabljanjem za spremljanje in vrednotenje energetske učinkovitosti. Poleg tega kohezijska politika v novih državah članicah pod določenimi pogoji podpira naložbe v energetske učinkovitost v stanovanjskih objektih. Ker se lahko nekateri od teh ukrepov financirajo iz drugih proračunskih postavk kohezijske politike, kot so raziskave in razvoj, obnova mest in podeželja ter tehnična pomoč, je pričakovati, da bodo dejansko dodeljena sredstva v podporo energetske politike Evrope veliko višja. Finančni instrumenti, vključno z dolžniškim financiranjem in delniškimi skladi, ki jih zagotavljata skupina EIB (npr. s

²² Izpeljano iz pripravljanih študij na podlagi Direktive 2005/32/ES
http://ec.europa.eu/energy/demand/legislation/eco_design_en.htm.

²³ http://ec.europa.eu/energy/climate_actions/mayors/index_en.htm.

posojili strukturnih programov) ter Evropska banka za obnovo in razvoj, lahko omogočijo dodatno financiranje v podporo operativnih programov;

- **okoljski davčni paket** bo predstavljen kot dopolnilo k paketu o energiji in podnebnih spremembah. Vseboval bo predlog za preučitev Direktive o energetskega davku, da bo popolnoma skladna z energetskimi cilji in cilji v zvezi s podnebnimi spremembami, ter presojo tega, kako se lahko DDV in druge fiskalne instrumente uporabi za spodbujanje energetske učinkovitosti. Komisija si bo še naprej prizadevala za spodbujanje liberalizacije energetske učinkovitih proizvodov in storitev tudi v okviru **trgovinskih pogajanj**.

Doseči boljšo energetsko učinkovitost v drugih industrijsko razvitih državah in hitro rastočih gospodarstvih je vsaj tako pomembno kot v Evropi. Napredek pri globalnem dogovoru o podnebnih spremembah bi ustvaril pomembne nove spodbude za sodelovanje na področju energetske učinkovitosti. Energetska učinkovitost mora biti eden od glavnih ciljev Energetske skupnosti v prihodnjih letih. Komisija bo nadgradila **Mednarodno partnerstvo o sodelovanju na področju energetske učinkovitosti**, dogovorjeno v okviru G8 s Kitajsko, Indijo in Korejo julija 2008, da bi uveljavila skupne standarde za izdelke in spodbujala ambiciozna prizadevanja po vsem svetu, leta 2009 pa bo sodelovala pri njegovem začetku v obliki izvedbenega dogovora Mednarodne agencije za energijo. V zvezi s tem so zlasti pomembne dejavnosti ozaveščanja s strani Mednarodne agencije za energijo v državah v vzponu.

Energetska učinkovitost mora biti stalna prednostna naloga energetske politike Skupnosti. Komisija bo leta 2009 ocenila **Akcijski načrt za energetsko učinkovitost** in pripravila bolj ciljno usmerjen akcijski načrt, kakor je zahteval Evropski svet na zasedanju junija 2008.

2.5. Boljše izkoriščanje rezerv domače energije EU

Energija, proizvedena v EU, predstavlja 46 % skupno porabljene energije²⁴. Pred pobudo 20-20-20 je kazalo, da bo ta delež do leta 2020 padel na 36 %²⁵. Izvajanje nove energetske politike bi ga ohranilo pri približno 44 %²⁶.

Vsi stroškovno učinkoviti ukrepi, ki jih je mogoče sprejeti za spodbujanje razvoja in uporabe domačih virov, morajo biti pomemben element Akcijskega načrta EU za varnost preskrbe in solidarnost pri preskrbi z energijo.

Na razvoj **obnovljive energije**, na primer energije vetra, sonca, vode in biomase ter morskih virov, je treba gledati kot na največji potencialni vir domače energije EU. Danes predstavlja približno 9 % končne porabe energije v EU; dogovorjeni cilj je 20-odstotni prispevek do leta 2020. Potem ko bo nova Direktiva o obnovljivih virih energije začela veljati, se bo Komisija osredotočila na spremljanje in olajšanje pravičnega in pravočasnega izvajanja ter na ostale praktične probleme, ki lahko ovirajo učinkovito in hitro uveljavitev obnovljive energije na trgu, kot so omejitve v omrežju. Na podlagi izkušenj, pridobljenih z novo Direktivo o obnovljivih virih energije, bo Komisija vložila **sporočilo „Odprava ovir za obnovljivo energijo v EU“**, v katerem bo opredelila ovire in predlagala ukrepe za njihovo odpravo.

Da se vzpostavijo ustrezni mehanizmi financiranja za množični razvoj obnovljive energije na ravni EU, sodeluje Komisija z Evropsko investicijsko banko, Evropsko banko za obnovo in razvoj ter drugimi finančnimi institucijami, da bi pripravila zgoraj omenjeno **pobudo EU za**

²⁴ Eurostat, leto 2006; poraba vključuje shrambe.

²⁵ Osnovna projekcija z zmernimi cenami nafte; glej opombo 4.

²⁶ Scenarij nove energetske politike in visokih cen nafte; glej opombo 4.

financiranje trajnostne energije, s katero bi aktivirala velika sredstva s kapitalskih trgov za naložbe v energetske učinkovitost, obnovljive vire energije, čisto uporabo fosilnih goriv ter sočasno proizvodnjo toplotne in električne energije iz obnovljivih virov v evropskih mestih.

Pri maksimiranju naravnih virov EU ima ključno vlogo tehnologija. Potreba po obnovljivi energiji bo z rastjo naših ciljev v zvezi s toplogrednimi plini samo rasla, zato je bistvenega pomena, da se spodbudi hiter napredek konkurenčnosti, učinkovitosti in trajnosti proizvodnje iz obnovljivih virov energije. To je zelo velika gospodarska priložnost za EU kot tudi prednostna naloga s področja varnosti preskrbe z energijo in trajnosti. Ta cilj se trenutno uresničuje v okviru evropskega strateškega načrta za energetske tehnologije, ki ga je potrdil Evropski svet leta 2008²⁷. Pri njegovem izvajanju je že bil dosežen napredek, med drugim pri šestih evropskih industrijskih pobudah: energija vetra in sonca, bioenergija (biogoriva druge generacije), CCS (zajemanje, prevoz in skladiščenje ogljika), elektroenergetska omrežja in trajnostna cepitev jedra. Te pobude se oblikujejo v tesnem sodelovanju z obstoječimi tehnološkimi platformami in evropsko industrijo. Naslednji korak bo Sporočilo o financiranju nizkoogljicnih tehnologij, ki ga bo Komisija pripravila v tesnem sodelovanju z Evropsko investicijsko banko in vložila leta 2009. V njem bo ocenila potrebna sredstva in možne vire financiranja ter predlagala, kako podpreti predstavitve projekte CCS z večjimi zmogljivostmi na ravni EU, med njimi do dvanajst predstavitvenih objektov za CCS. V njem bo upoštevala rezultate razprav, ki potekajo o reviziji Direktive o trgovanju z emisijami, zlasti možnost uporabe prihodkov z dražb in namenskih emisijskih pravic, da se pospeši izvajanje predstavitvenih dejavnosti, ki so zelo potrebne.

Premog ostaja bistven element evropske domače oskrbe z energijo ter pomembna alternativa nafte in plinu. Na voljo je v velikih količinah pri številnih dobaviteljih po svetu in razmeroma enostavno ga je skladiščiti. Proizvodnja električne energije na podlagi premoga je v večjem delu sveta vse pomembnejša ter pričakovati je nadaljevanje znatne uporabe premoga in lignita v njeni proizvodnji v Evropi. Višje emisije CO₂ so njegova glavna slabost. Njegova dolgoročnejša uporaba je združljiva s podnebnim izzivom le, če bodo prevladovali visoko učinkoviti obrati ter bo zajemanje in skladiščenje ogljika (CCS) splošno dostopno. Razvoj CCS v Evropi in zunaj nje bo odvisen od regulacije in oblikovanja cen ogljika ter razpoložljivosti nove tehnologije in procesov. O obveznih standardih za emisije CO₂ je treba razmišljati šele potem, ko bodo ovrednoteni rezultati industrijskih predstavitev, predvsem če se zgoraj navedene pobude v okviru sistema trgovanja z emisijami izkažejo kot nezadostne. Za cilj Evrope, da bi do leta 2015 obratovalo do dvanajst komercialnih predstavitvenih obratov, in zavezo G8, da bo do leta 2020 začelo obratovati dvajset predstavitvenih obratov po vsem svetu, bodo potrebne večje spodbude, kot so trenutno na voljo.

Čeprav se viri plina in nafte v Evropi zmanjšujejo, visoke cene nafte in varnostna premija, ki bo uvedena za domače vire, povečujejo interes za črpanje domačih rezerv **nafte in plina**, vključno z nekonvencionalnimi rezervami, če je to mogoče doseči na trajnostni način. Poleg tega lahko tudi druga domača goriva na nekaterih območjih v EU, kot sta oljni skrilavec in šota, prispevajo k varnosti preskrbe z energijo v nekaterih državah članicah.

Z nekonvencionalni viri se skupne rezerve plina EGP dejansko početverijo na več kot 60 000 Mtoe, čeprav njihovo izkoriščanje v nekaterih primerih pomeni velike tehnološke in okoljske izzive. Komisija bo na berlinskem forumu o fosilnih gorivih²⁸ začela razprave, kateri dodatni ukrepi bi se lahko sprejeli na ravni Skupnosti in nacionalni ravni ter zlasti v sodelovanju z

²⁷ COM(2007) 723; ec.europa.eu/energy/res/setplan/communication_2007_en.htm.

²⁸ http://ec.europa.eu/energy/oil/berlin/index_en.htm.

Norveško, da se dodatno spodbudi bolj stroškovno učinkovit in okolju prijazen dostop do domačih fosilnih goriv EU.

Zmogljivosti za rafiniranje nafte so pomemben dodatni dejavnik pri zagotavljanju varnosti preskrbe z energijo v EU. Pomembno je izboljšati raven preglednosti ravnotežja med povpraševanjem in ponudbo za zmogljivosti za rafiniranje, potrebne za zadovoljitev potreb EU, pri čemer je treba upoštevati dejavnike povpraševanja (zlasti pobude za okolju prijazen promet) in zlasti vprašanja v zvezi s potencialno razpoložljivostjo dizelskega goriva v prihodnosti. Leta 2010 bo observatorij za energetski trg v okviru Komisije pripravil **Sporočilo o zmogljivostih za rafiniranje in povpraševanju po nafti v EU**.

Jedrska energija prispeva k zanesljivosti oskrbe z energijo v EU kot glavni vir pasovne električne energije, pri čemer ne povečuje emisij toplogrednih plinov ter je tako pomembna v boju proti podnebnim spremembam. Oskrba z uranom v EU je razvejena po stabilnih regijah (Avstralija in Kanada pokrivata skoraj polovico potreb EU), stroški urana pa imajo omejen vpliv na cene električne energije. Ena tretjina v EU proizvedene električne energije izvira iz jedrske energije.

Kot je navedeno v sporočilu „Dopolnitev jedrskega usmeritvenega programa“, ki je priloženo temu pregledu, se bo v naslednjih 10–20 letih večini jedrskih elektrarn v EU iztekla prvotno določena življenjska doba. Do leta 2020 se bo delež jedrske energije v proizvodnji električne energije znatno zmanjšal, če ne bo sprejetih nobenih odločitev za nove naložbe. Odločitve o podaljšanju življenjske dobe, novih naložbah ali zamenjavah so vse bolj nujne, zlasti ob upoštevanju cilja EU o zmanjšanju CO₂.

Vsaka država članica se sama odloči, ali bo vlagala v jedrsko energijo ali ne, okvir jedrske varnosti in zaščite, ki se uporablja povsod v EU, pa je v skupnem interesu. Jasno mora biti, da EU za proizvodnjo jedrske energije ohranja najvišje standarde varnosti, zaščite, neširjenja in varovanja okolja. EU mora zato razviti skupni zakonodajni okvir v zvezi z varnostjo jedrskih objektov in ravnanjem z jedrskimi odpadki.

Po ustanovitvi Skupine na visoki ravni za jedrsko varnost in ravnanje z odpadki, sestavljene iz nacionalnih regulativnih organov, ter razpravah v Evropskem forumu za jedrsko energijo bo zato Komisija leta 2008 predstavila **spremenjen predlog Direktive o vzpostavitvi okvira Skupnosti za jedrsko varnost**.

3. NA POTI K VIZIJI ZA LETO 2050

Ker svetovno povpraševanje po nafti še vedno narašča, številnim obstoječim naftnim poljem pa se zmanjšuje proizvodna zmogljivost, bo ravnotežje med povpraševanjem in ponudbo vse bolj nestabilno in morda kritično. Potreba po reševanju problema podnebnih sprememb bo zahtevala občuten prehod k visoko učinkovitim, nizkoogljčnim tehnologijam.

V agendi EU za leto 2020 so predstavljeni bistveni prvi koraki v tem procesu. Izrazita strukturna sprememba, kot je brezogljčna proizvodnja električne energije, ali korenit tehnološki premik, kot je prekinitev odvisnosti prometa od nafte, bo trajal precej dlje, a že danes zahteva odločitve oblikovalcev politike, vlagateljev, izobraževalnih ustanov in znanstvenikov. Komisija bo zato predlagala, da leta 2010 obnovi Energetsko politiko za Evropo ter tako začrta program politike za leto 2030 in vizijo za leto 2050. To bo rezultat širokega posveta, da se preučijo morebitni dolgoročnejsi cilji, kot so:

- *dekarbonizacija oskrbe z električno energijo v EU do leta 2050.* To je velik izziv, vendar bo nujen, če naj EU v celoti izpolni svojo vlogo pri zmanjšanju svetovnih emisij toplogrednih plinov do leta 2050, da se prepreči podnebne spremembe. Za to bo potreben dodaten premik k obnovljivi energiji, zajemanju in skladiščenju ogljika ter, za tiste države, ki se tako odločijo, jedrski energiji. Izvajanje sistema trgovanja z emisijami bo olajšalo prehod na nizkoogljično električno energijo z menjavo obstoječih zmogljivosti za proizvodnjo električne energije, življenjska doba polovice katerih se izteče do leta 2030. Če bodo odločitve o strateških naložbah sprejete hitro, bi se lahko delež nizkoogljične proizvodnje električne energije v Evropi povečal v zgodnjih 20-ih letih 21. stoletja s sedanjih 44 % na skoraj dve tretjini evropske proizvodnje električne energije;
- *končanje odvisnosti od nafte v prometu.* Prehod na avtomobile na električni in vodikov pogon ter avtomobile na alternativna goriva se ne bo zgodil čez noč in bo zahteval velike spremembe v prometni infrastrukturi EU. Na podlagi sporočila Komisije „Okolju prijaznejši promet v Evropi“ iz leta 2008 bo Komisija preučila ukrepe, ki so potrebni, da postane EU vodilna pri teh spremembah. Zlasti bo preučila (i) potrebo po davčnih olajšavah in drugih spodbudah, ob upoštevanju zakonodaje o državni pomoči, za nakup bolj okolju prijaznih vozil s pogonom na električno energijo, biometan in vodik ter zgodnjo izločitev starejših vozil, ki onesnažujejo okolje, (ii) možnost, da bi zahtevala minimalni delež vseh novih vladnih vozil in vozil lokalnih oblasti, ki morajo imeti pogon na električno energijo, biometan ali vodik, ter (iii) morebitno zahtevo, da bencinske črpalke uvedejo potrebno infrastrukturo, ki bi omogočila hiter razvoj alternativnega prometa po Evropi. Preučila bo tudi, kako spodbuditi nadaljnje izboljšanje učinkovitosti vozil po letu 2012;
- *stavbe z nizko porabo energije in pozitivno močjo.* 40 % končne energije je porabljene v stavbah. Stavbe so lahko zasnovane in se lahko uporabljajo tako, da ne porabljajo več energije, kot je lahko proizvedejo, ter lahko celo postanejo neto proizvajalke energije. Komisija bo oblikovala skupna načela za opredelitev nizkoogljičnih ali brezogljičnih stavb in stavb z nizko porabo energije ali stavb, ki ne porabljajo energije, ter po potrebi predlagala ukrepe za povečanje njihovega števila. Nujno je treba doseči napredek tudi pri posodabljanju obstoječega stavbnega fonda. Vsaka naložba v obstoječe stavbe danes lahko za več desetletij zmanjša naše energetske potrebe in prispeva k ciljem EU glede zmanjšanja emisij. Komisija in države članice bodo podrobno preučile pogoje notranjega trga in spodbude za te naložbe v varčevanje z energijo v stanovanjskem sektorju;
- *pametno povezano elektroenergetsko omrežje.* Današnje omrežje je bilo zgrajeno, da bi se po njem električna energija prenašala od velikih elektrarn do nacionalnih distribucijskih omrežij. Jutrišnje omrežje bo moralo upoštevati vplive podnebnih sprememb in oskrbovati integriran evropski trg z več manjšimi dobavitelji obnovljive energije bodisi s polj vetrnih elektrarn ali z domačo proizvodnjo električne energije, kar bo, skupaj z večjimi elektrarnami, v vse večji meri prispevalo k zagotavljanju nujne električne energije za gospodarstvo EU. Za vzpostavitev decentralizirane proizvodnje bodo potrebne velike spremembe elektroenergetskega omrežja EU. Dodatno je treba preučiti koncepte, kot je obroč priobalnega nadomrežja okoli Evrope za povezavo energije sonca na jugu, energije valovanja na zahodu in energije vetra ali vodne energije na severu z glavnimi centri porabe. Pametni števcji in regulatorji na maloprodajni ravni lahko močno povečajo energetska učinkovitost in spodbudijo razvoj vozil na električni pogon;
- *spodbujanje visoko učinkovitega, nizkoogljičnega energetskega sistema po vsem svetu.* Koristni učinki ambiciozne evropske energetske agende za obdobje 2030/2050 se lahko pomnožijo, če se prepriča preostali svet, da sledi, in se mu pri tem pomaga. Napredek v

smeri globalnega dogovora o podnebjju bo močno gonilo sprememb po vsem svetu. Ob čimprejšnji in ambiciozni agendi o pretvorbi energije v Evropi bodo evropska avtomobilska in gradbena industrija ter energetika vodilne v svetu tehnologije.

To ni izčrpen seznam tem, ki jih je treba obravnavati, temveč ti primeri temeljijo na tehnologijah, za katere je bilo na poskusni ravni že dokazano, da delujejo. Predstavljajo temeljne tehnološke premike, ki se ne bodo zgodili brez usklajene agende za raziskave in tehnološki razvoj, regulacije, naložb in razvoja infrastrukture, pogosto na ravni celine.

Da bi pri tem prišlo do napredka, bo Komisija v okviru evropskega strateškega načrta za energetska tehnologija pripravila **Načrt poti k energetska politiki v letu 2050**, ki bo vseboval ukrepe, ki jih je treba sprejeti v dialogu z uradniki, akademiki in industrijskimi strokovnjaki držav članic, zato da se, kjer je to upravičeno, olajša njihovo obsežno izvajanje. Zlasti bodo v tem načrtu predstavljeni ukrepi, nujni za uresničitev oskrbe z električno energijo brez ogljika za EU do leta 2050, in možnosti, ki so za to na voljo.

4. SKLEPNE UGOTOVITVE

Predlogi Komisije glede emisij toplogrednih plinov, obnovljivih virov energije in notranjega energetskega trga določajo okvir, v katerem mora Evropa izpolniti cilje za leto 2020, ki jih je sprejel Evropski svet. To bo prvi pomemben korak k preoblikovanju EU v trajnostni in varen, na tehnologiji temelječ nizkoogljični energetski trg, ki ustvarja bogastvo in delovna mesta v vsej EU. Hiter dogovor in uresničevanje teh predlogov je prvi bistven element katere koli politike varnosti preskrbe z energijo za Evropo.

- Zgolj ukrepi 20-20-20 ne bodo zadovoljili potreb EU v zvezi z varnostjo preskrbe z energijo. V odgovor na poziv Evropskega sveta z zasedanja od 15. do 16. oktobra 2008 k okrepitvi dela na področju varnosti preskrbe z energijo Komisija predlaga **Akcijski načrt za varnost preskrbe in solidarnost pri preskrbi z energijo** v petih točkah ter poziva Svet in Parlament, naj potrdita potrebo, da EU okrepi prizadevanja za oblikovanje učinkovite zunanje energetske politike; da govori z enim glasom, opredeli infrastrukturo, ki je bistvenega pomena za njeno varnost preskrbe z energijo, in nato zagotovi njeno gradnjo ter da z usklajenim delovanjem poglobi partnerstva s ključnimi dobavitelji energije, tranzitnimi državami in odjemalci. V tej zvezi sta Svet in Parlament pozvana, da potrdita:
- kot prvi korak, šest prednostnih nalog, za katere je Komisija ugotovila, da so bistvenega pomena za varnost preskrbe z energijo v EU: južni plinski koridor, raznolika in zadostna oskrba Evrope z UZP, učinkovita povezava baltske regije, sredozemski energetski obroč, potreba po ustreznih plinskih in elektroenergetskih povezavah sever-jug v srednji in jugovzhodni Evropi ter severnomorsko priobalno omrežje.

Poleg tega Komisija poziva Svet in Parlament, naj pozdravita:

- kot drugi korak, namero Komisije, da določi posebne ukrepe, ki so potrebni za zagotovitev uresničitve teh projektov v praksi, ter jih do leta 2009/2010 sporoči Svetu in Parlamentu;
- kot tretji korak, namero Komisije, da razmisli o možnosti, da leta 2010 na podlagi odziva na zeleno knjigo predloži nov Instrument EU za varnost preskrbe z energijo in energetska infrastrukturo, ki temelji na obstoječem instrumentu TEN-E;
- odločenost Komisije, da zagotovi vzpostavitev južnega plinskega koridorja ter spodbudi Komisijo in finančne institucije Skupnosti k tesnemu sodelovanju pri preučevanju izvedljivosti mehanizma nakupov v paketu („Caspian Development Corporation“);

- namero Komisije, da oriše ukrepe, ki so potrebni za zagotovitev, da EU „govori z enim glasom“, ko gre za zunanja energetska vprašanja in ukrepe iz razdelka 2.1;
- namero Komisije, da z energetske partnerstvom med Afriko in EU okrepi sodelovanje z Afriko na področju energetskih vprašanj in da v razvojni politiki EU nameni večjo pozornost promociji obnovljive energije v Afriki;
- paket energetske učinkovitosti 2008, ki spodbuja Svet in Evropski parlament k okrepitvi prizadevanj za doseg hitrega dogovora o njegovih elementih;
- predlagano spremembo Direktive o zalogah nafte in namero Komisije, da leta 2010 predlaga spremembo Direktive o zanesljivosti oskrbe s plinom;
- namero Komisije, da promovira okolju prijazen razvoj domačih virov fosilnih goriv v EU in spodbudi berlinski forum o fosilnih gorivih, da oblikuje konkreten niz priporočil v zvezi z ukrepi, potrebnimi za pospešitev uresničitve tega cilja;
- namero Komisije, da na podlagi izkušenj, pridobljenih z novo Direktivo o obnovljivih virih energije, vložijo sporočilo „Odprava ovir za obnovljivo energijo v EU“;
- spremenjeni predlog Direktive o vzpostavitvi okvira Skupnosti za jedrsko varnost;
- pobudo za pripravo pobude za financiranje trajnostne energije kot skupnega projekta Komisije in Evropske investicijske banke, s katero bi aktivirali velika sredstva s kapitalskih trgov za naložbe v energetske učinkovitost, obnovljive vire energije in čisto uporabo fosilnih goriv.

In končno, EU mora začeti pripravljati svojo energetske prihodnosti dolgoročneje. Komisija bo zato predlagala, da leta 2010 obnovi Energetske politiko za Evropo ter tako začrti program politike za leto 2030 in vizijo za leto 2050, ki ju bo podprla z novim akcijskim načrtom.

Priloga 1 – Glavni scenariji za leto 2020

V spodnji tabeli sta prikazana energetske profili EU leta 2005 in predvideni profil leta 2020 v štirih scenarijih: (i) običajni scenarij brez energetske politike za Evropo in s cenami nafte v višini 61 USD za sodček; (ii) scenarij brez energetske politike za Evropo, a s ceno nafte v višini 100 USD za sodček; (iii) scenarij z energetske politiko za Evropo in zmerno ceno nafte; (iv) scenarij z energetske politiko za Evropo in višjo ceno nafte.

EU-27 Mtoe	2005	Osnovna projekcija ²⁹ , cena nafte 61 USD/sodček	Osnovna projekcija, cena nafte 100 USD/sodček	Projekcija z novo energetsko politiko, cena nafte 61 USD/sodček	Projekcija z novo energetsko politiko, cena nafte 100 USD/sodček
Povpraševanje po primarni energiji	1811	1968	1903	1712	1672
Nafta	666	702	648	608	567
Plin	445	505	443	399	345
Trdni delci	320	342	340	216	253
Obnovljivi viri	123	197	221	270	274
Jedrska energija ³⁰	257	221	249	218	233

Proizvodnja energije v EU	896	725	774	733	763
Nafta	133	53	53	53	52
Plin	188	115	113	107	100
Trdni delci	196	142	146	108	129
Obnovljivi viri	122	193	213	247	250
Jedrska energija	257	221	249	218	233

Neto uvoz	975	1301	1184	1033	962
Nafta	590	707	651	610	569
Plin v Mtoe (Gm3)	257 (298)	390 (452)	330 (383)	291 (337)	245 (284)

²⁹ Običajni scenarij je napoved sedanjih gibanj. Vključene so samo politike, izvedene do konca leta 2006.

³⁰ Ob domnevi, da bodo nekatere države članice, kot so sklenile leta 2006, postopoma opustile jedrske elektrarne.

Trdni delci	127	200	194	108	124
Končno povpraševanje po električni energiji	238	303	302	257	260

Podrobnejše analize so predstavljene v priloženem delovnem dokumentu služb Komisije, „SedANJI in prihodnji energetski položaj Evrope: povpraševanje – viri – naložbe“. Upoštevajte, da so v zadnjih dveh stolpcih predstavljene napovedi na podlagi modela Primes za stanje oskrbe z energijo v EU, potem ko bodo v celoti izpolnjeni cilji pobude 20-20-20.